

Creative Commons Slovenija
pri KUD France Prešeren Trnovo

Predlog spremembe Zakona o avtorski in sorodnih pravicah – sledna pravica

III.

Zakon o avtorski in sorodnih pravicah v 147. členu med drugim določa obvezno kolektivno upravljanje v primeru uveljavljanja sledne pravice, tj. ponovne prodaje izvornikov likovnih del. Sledna pravica je pravica avtorja, da je v primerih, ko je izvirnik njegovega likovnega dela po prvi odsvojitvi ponovno prodan, o tem obveščen, in da ima pravico do nadomestila pod pogojem, da se prodajalec, kupec ali posrednik ukvarja s trženjem umetnin (to so prodajni saloni, galerije in organizatorji dražb). V primeru uveljavljanja sledne pravice ima zakonsko pooblastilo za pobiranje nadomestila kolektivna organizacija, ki torej lahko oziroma mora **namesto avtorja upravljati z njegovo sledno pravico. Avtor o tem ne more svobodno odločati (nima izbire).** V praksi to pomeni, da lahko kolektivna organizacija od kupca avtorjevega likovnega dela zahteva plačilo nadomestila **ne glede na to, ali avtor to želi ali ne, in ne glede na to, ali je avtor njen član ali ne.** Pri tem pa **avtor sam nima možnosti, da sam uveljavlja svojo sledno pravico oziroma da sam odloča, ali in v kakšnem primeru bo zahteval plačilo nadomestila ob prodaji svojega dela.**

Kolektivna organizacija, ki bi pobirala nadomestila v primeru uveljavljanja sledne pravice avtorjev likovnih del, sicer še ne obstaja in dovoljenje še ni podeljeno. Vseeno pa se postavlja vprašanje upravičenosti obstoja obveznega kolektivnega upravljanja pravic v takšnem primeru. **Gre namreč za definirano rabo, ki je ni težko ugotoviti oz. izslediti.**

Creative Commons Slovenija (CC Slovenija) razume, da je kolektivno upravljanje pravic potrebno in koristno za avtorje. Smisel kolektivnih organizacij je skrb za uveljavljanje pravic avtorjev, ki je v določenih primerih (kot npr. primeri pod 3. in 4. točko 147. člena ZASP) možno oz. vsaj veliko lažje le z obveznim kolektivnim upravljanjem. **Vendar pa je treba pri tem upoštevati tudi želje avtorjev.** CC Slovenija meni, da v trenutno veljavnem zakonu določeno obvezno kolektivno upravljanje v določenih primerih ne prinaša koristi avtorjem, ki takšnega načina uveljavljanja pravic ne želijo. Avtorjem, ki niso člani kolektivne organizacije (z ne-včlanitvijo izrazijo, da ne želijo, da njihove pravice upravlja kolektivna organizacija), je onemogočena pravica samoupravljanja lastnih pravic. Če torej avtorji želijo sami upravljati s svojo sledno pravico, bi to možnost morali imeti. Vsem tistim pa, ki želijo svoje pravice uveljavljati prek izkušenih in s pravniki podprtih kolektivnih organizacij, to še vedno omogoča **neobvezno kolektivno upravljanje.** Po mnenju CC Slovenija bi avtor, ki se ne včlani v kolektivno organizacijo in s tem izrazi, da ne želi kolektivnega upravljanja svojih pravic, **moral imeti možnost, da sam upravlja pravice na svojih delih** tudi v primeru uveljavljanja svoje sledne pravice.

CC Slovenija zato predlaga črtanje tudi 2. točke 147. člena ZASP. Takšna ureditev bi še vedno omogočala **obvezno kolektivno upravljanje v primerih, kjer je to resnično potrebno** in kjer alternativa – individualno upravljanje avtorskih pravic praktično ni mogoče oz. je vsaj zelo težko izvedljivo (v primerih iz 3. in 4. točke 147. člena ZASP). Hkrati pa bi takšna ureditev **omogočila avtorju, da sam uveljavlja svojo sledno pravico in torej sam odloča, ali in v kakšnem primeru bo zahteval plačilo nadomestila ob prodaji svojega dela.**

Če pa je zakonodajalec prepričan, da obveznega kolektivnega upravljanja avtorskih pravic, kot je določeno v 2. točki 147. člena ZASP, ni mogoče odpraviti, potem CC Slovenija meni, da bi morali vsaj vpeljati možnost izbire (t.i. opt-out). Če torej avtor ni član kolektivne organizacije in izrecno pisno izjavi, da ne želi, da kolektivna organizacija upravlja njegove pravice, potem kolektivna organizacija za to ni upravičena. V takšnem primeru CC Slovenija **predlaga, da se ZASP spremeni tako, da se spremeni 4. odstavek 151. člena,** in sicer tako, da se glasi:

»Avtorske pravice iz 2. točke 147. člena zakona se izjemoma lahko upravljajo individualno, če avtor, ki ni član kolektivne organizacije, ki bi bila po 2. točki 147. člena tega zakona upravičena upravljati z njegovimi malimi pravicami, izrecno pisno izjavi, da želi s svojimi pravicami upravljati individualno.«

Dodata naj se dva nova odstavka (5. in 6. odstavek) 151. člena, ki naj se glasita:

»(5) Avtor lahko v izjavi iz prejšnjega odstavka tega člena opredeli, da ne želi kolektivnega upravljanja pravic na posameznem delu po 2. točki 147. člena tega zakona.«

»(6) Pisno izjavo iz četrtega in petega odstavka tega člena avtor vloži pri organu, pristojnem za izdajo dovoljenja iz 1. odstavka 146. člena tega zakona.«

S takšno ureditvijo bi se avtorjem omogočilo, da v določenih primerih sami upravljajo svoje pravice, kadar tako želijo. Pri tem je smotno, da se avtorji lahko odločijo, da ne želijo kolektivnega upravljanja pravic le za določeno svoje delo, želijo pa obdržati kolektivno upravljanje za druga svoja dela. Avtorji svojo izjavo deponirajo pri Uradu za intelektualno lastnino, ki kot državni organ razpolaga z ustrezno bazo podatkov.

Ljubljana, 22.06.2009